

'Verwarde mensen': waarom het telkens vreselijk misgaat en niemand verantwoordelijk lijkt te zijn.

Door [Feike Reitsma](#) - 18 februari 2025
Geplaatst in [Criminaliteit](#) - [Politie](#) - [Zorg](#)

Op 1 februari werd in Nieuwegein het 11-jarig meisje Sohani doodgestoken – door Hamza L., een 29-jarige man met een gewelddadig verleden. Meerdere buurtbewoners zeiden dat over het verwarde gedrag van de verdachte al vaak melding was gemaakt bij de politie.

Het was een voorval uit een lange reeks en zonder ingrijpende veranderingen is er geen enkele garantie dat dit morgen niet opnieuw kan gebeuren.

Waar komt de toename van verward gedrag vandaan?

Verward gedrag is geen nieuw fenomeen; het is door de eeuwen heen onder verschillende termen besproken. Vroeger ging het dan vaak over menselijke monsters, gevaarlijke gekken en geestelijk gestoorden. Sinds de jaren zestig werd het idee gangbaar dat het 'opsluiten' van psychisch gestoorde mensen in klinieken en inrichtingen een inbreuk is op de vrijheid van betrokkenen. 'Community care' zou veel beter zijn, ook omdat de maatschappij eigenlijk de 'oorzaak' is van veel gestoord gedrag. Het gros van de instellingen werd sindsdien gesloopt; de voormalige bewoners werden verondersteld te 'integreren' in woonwijken.

150.000 meldingen per jaar

Sinds 2011 heeft de politie een meldcode voor overlast door verward gedrag. Een probleem daarbij is dat dit een containerbegrip is. Verward gedrag kan gaan om een ouder persoon met lichte dementie,

‘Verwarde mensen’: waarom het telkens vreselijk misgaat en niemand verantwoordelijk lijkt te zijn.

die verdwaald is of iemand die onder invloed is van alcohol of verdovende middelen.

Honderdduizenden Nederlanders kampen met psychische klachten en stoornissen als direct gevolg van drugsgebruik - een groep die vroeger niet bestond. Maar het kan ook gaan om mensen die een direct gevaar vormen voor hun omgeving en zich schuldig maken aan geweldsmisdrijven.

Het aantal meldingen van verward en onbegrepen gedrag is gestegen van 80.000 meldingen per jaar in 2011 naar 150.000 in 2024. Er worden in onderzoeken verschillende verklaringen voor deze stijging genoemd.

Soms worden de stijging geweten aan bezuinigen in de zorg. Maar zowel de zorguitgaven als het aantal werkzame personen in de zorgsector groeit al jaren. Ook in de geestelijke gezondheidszorg is dat het geval. Wel zijn er belangrijke veranderingen in de zorg, zoals specialisatie en verkokering, die het voor kwetsbare mensen moeilijk maken om passende zorg te vinden.

Sociologen wijzen erop dat de samenleving steeds complexer wordt. Ook individualisering speelt een rol - met toenemende eenzaamheid als gevolg - naast taalproblemen, waardoor het in de ‘superdiverse’ stedelijke gebieden nog moeilijker is om de weg te vinden in het ingewikkelde zorglandschap.

Op 3 september 2015 werd het aanjaagteam Verwarde Personen opgericht door de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Veiligheid en Justitie, in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De eindrapportage van dit aanjaagteam uit 2016 had de misleidende titel *Doorpakken*. In welzijnswerkersjargon werd een sluitende aanpak voor de zorg voor verwarde personen gepresenteerd met allerlei bouwstenen. Het aanjaagteam werd gevolgd door een schakelteam, maar in de praktijk veranderde er niets.

De zorgen bleven evenwel groeien, vooral na enkele nieuwe tragische voorvallen. In maart 2017 werd in Utrecht Corrie van Barneveld, een medewerkster van de Rabobank, doodgestoken door een verwarde Poolse man met een strafblad. Later dat jaar, in juli, vond er een fatale steekpartij plaats in de Amsterdamse metro, waarbij Joost Wolters om het leven kwam, eveneens door toedoen van een man met een gewelddadige achtergrond. Ook de moord op Anne Faber in september dat jaar, gepleegd door een dader die in een psychiatrische instelling was geplaatst, leidde tot veel publieke verontwaardiging. Deze incidenten leidden tot nieuwe onderzoeken, onder andere door de Onderzoeksraad voor Veiligheid. In 2022 werd vervolgens door de minister van Justitie en Veiligheid een ‘Aanpak voor personen met verward en onbegrepen gedrag’ gepresenteerd.

Fundamentele problemen blijven bestaan

Op 16 januari 2024 vond er opnieuw een tragisch voorval plaats in het Drentse Weiteveen, waar twee mensen werden doodgeschoten door Richard K. De politie had ernstige fouten gemaakt in de aanloop naar deze dubbele moord, waarbij risico's werden onderschat en een wapenvergunning niet werd ingetrokken, ondanks tachtig meldingen en aangiften. Inmiddels is de rechtszaak tegen Richard K. in

‘Verwarde mensen’: waarom het telkens vreselijk misgaat en niemand verantwoordelijk lijkt te zijn.

volle gang.

Ondertussen besloot de commissie voor Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer in oktober 2023 om een parlementaire verkenning te starten naar verward/onbegrepen gedrag en veiligheid. Het eindrapport, dat in november 2024 werd gepresenteerd, concludeerde dat de samenwerking tussen politie en geestelijke gezondheidszorg een terugkerend probleem blijft. De communicatie tussen de diverse instanties die betrokken zijn bij de zorg voor verwarde personen laat vaak te wensen over, wat leidt tot een bureaucratisch systeem dat niet effectief functioneert. Ondanks eerdere rapporten en initiatieven blijven de fundamentele problemen bestaan.

Je zou verwachten dat er nu eindelijk gerichte actie zou worden ondernomen. Maar het resultaat was weer een volgend ambtelijk project: ‘Voor de hoogrisicodoelegroep hebben betrokken veldpartijen samen met de ministeries van Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport de handen ineen geslagen, zodat deze personen de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. We werken elf maatregelen uit in de Werkagenda Aansluiting forensische zorg en reguliere zorg. Samen zetten wij ons in om de forensische en reguliere zorg beter op elkaar aan te laten sluiten’ (Kamerbrief, 25 november 2024).

Op 6 januari 2025 kwam het opnieuw tot een fataal incident: in Den Dolder werd een 76-jarige vrouw neergestoken door een 27-jarige verdachte die in de psychiatrische kliniek Fivoor verbleef. De onrust in Den Dolder was groot; wederom bleek een patiënt van de kliniek een fatale daad te hebben gepleegd.

De situatie escaleerde verder op 1 februari, toen - zoals gezegd - in Nieuwegein het 11-jarig meisje Sohani werd doodgestoken door de 29-jarige Hamza L. De verdachte stond onder behandeling bij Fivoor en had al eerder geweld gepleegd. Ondanks waarschuwingen van de rechtbank werd hij geplaatst in een sociale huurwoning in een kinderrijke buurt. Fivoor heeft als maatschappelijke opdracht het behandelen en begeleiden van mensen met een psychiatrische stoornis die een gevaar voor zichzelf of anderen vormen. Het doel is om het maatschappelijk risico en de kans op herhaling te verlagen, wat bijdraagt aan de veiligheid van de samenleving en het verbeteren van het perspectief voor patiënten op een betekenisvol leven.

Concrete maatregelen

Op 4 februari kondigde justitieminister David van Weel een nader onderzoek aan en stelde een ‘incidententafel’ in, waar alle betrokken partijen de situatie zouden bespreken. Tegelijkertijd pleitte de Tweede Kamer voor de aanwezigheid van een medewerker van de geestelijke gezondheidszorg in de meldkamers van de politie, gezien het grote en toenemende aantal meldingen over verward gedrag.

Wat zou er concreet nog meer gedaan kunnen worden?

Mensen die een gevaar vormen voor hun omgeving mogen uiteraard nooit in een kinderrijke wijk

'Verwarde mensen': waarom het telkens vreselijk misgaat en niemand verantwoordelijk lijkt te zijn.

worden geplaatst. Ze dienen permanent onder toezicht te staan. Door te bezuinigen op bureaucratische instanties kan geld worden vrijgemaakt voor passende woonplekken. Ook is in de psychiatrie een meer realistische kijk op patiënten met een forensische indicatie nodig.

Verantwoording afleggen

Verder zijn er te veel organisaties die zich met verwarde personen bezighouden. Daar moet flink de bezem door gehaald worden. Het is essentieel om een duidelijke verantwoordelijkheid te creëren. Er moet 24/7 hulpverlening zijn voor verwarde personen die geen direct gevaar vormen.

In Amsterdam komt een speciaal meldpunt voor mensen met verward gedrag. Maar dan is er weer een socioloog die op Radio 1 komt vertellen dat zo'n meldpunt kan 'stigmatiseren'. Dat schiet niet op.

Het is tenslotte belangrijk dat de verantwoordelijken ter verantwoording worden geroepen over hun beslissingen.

Neem - nogmaals - de tragische dood van het 11-jarig meisje in Nieuwegein. Een vertegenwoordiger van zorginstelling Fivoor klaagde erover dat er een groep verwarde mensen rondloopt in de samenleving waar geen passende woonplekken voor zijn: 'Niemand wil ze hebben'. Vervolgens nam iemand van een woningbouwcorporatie de beslissing om een verwarde man met een zeer gewelddadig verleden een sociale huurwoning aan te bieden in een kinderrijke wijk. Dat past immers in het beleid om mensen uit 'bijzondere doelgroepen' met voorrang een woning aan te bieden.

Dat kan zo niet langer.

[Feike Reitsma](#) is meer dan veertig jaar werkzaam geweest op het gebied van overheids personeelsbeleid, arbeidsmarktbeleid en arbeidsmarktonderzoek.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u mee? Kijk [HIER](#). **Hartelijk dank!**